

JAMA BAREDINE KOD POREČA

PRVA TURISTIČKI UREĐENA ŠPILJA U ISTRI

Vlasta Dečak

Na tipično kraškom području, u prekrasnom i doista po mnogim obilježjima posebnom kraju, na najvećem hrvatskom poluotoku Istri, speleolozima je odavno poznato mnoštvo speleoloških objekata. U svakom njenom dijelu oni su drukčijih obilježja, počevši od tzv. bijele Istre koju čine Učka i Čičarija, koja u sebi krije i najdublju jamu toga područja - Rašpor (-361 m), preko "sive Istre" koja je svoje ime dobila po tlu svojstvenom za to područje - flišu (sastoji se od gline koja ga čini nepropusnim, lapora koji mu daje sivu boju i pješčenjaka bitnog za rastresitost), u kome se smjestila i najdulja špilja u flišu uopće - Piskovica (dugačka 1036 m). U okolici Pazina, središta unutrašnjosti, tj. sive Istre, postoje i dvije jame dublje od 250 m: Bregi i Kobiljak, te vrlo impresivan ponor Fojba ponad samog Pazina u koji ponire, danas nažalost vrlo onečišćena Pazinčica. Idemo li dalje sve do obalnog pojasa, ili tzv. crvene Istre, naići ćemo na velik broj manjih špilja i jama s brojnim sigama svojstvene crvene boje.

Velik dio tih speleoloških objekata lako je prohodan uz vlastitu rasvjetu i malo opreme, ali unatoč tome slabo su posjećivani. Jedino ih posjećuju istarski speleolozi koji su ih istraživali i u njima uvježbavali mlade članove. Usprkos njihovoj zanimljivosti, privlačnosti i vrlo jednostavnom pristupu (mnogi su uz samu asfaltanu cestu), zagrebački ih speleolozi pomalo zapostavljaju, što čudi s obzirom na to da je posljednjih nekoliko godina zbog ratnih nedaća onemogućen obilazak mnogih drugih, vrlo atraktivnih špilja i jama uzduž velikog dijela našega kraja.

Sve do nedavno Istra svojim brojnim turistima, osim površinskih i morskih, nije pružala i doživljaje ljepota i čari svoga podzemlja. Tako su se turistički izleti iz obalnih gradova svodili na posjete odavno poznatim i uređenim špiljama i jamama susjedne nam Slovenije.

Od ljeta 1994. g. situacija se počela mijenjati. Idući cestom od Poreča prema Vižinadi, nakon 7 km stižemo do prvoga turistički uređenog speleološkog objekta u

Velike zavjese
The big curtains

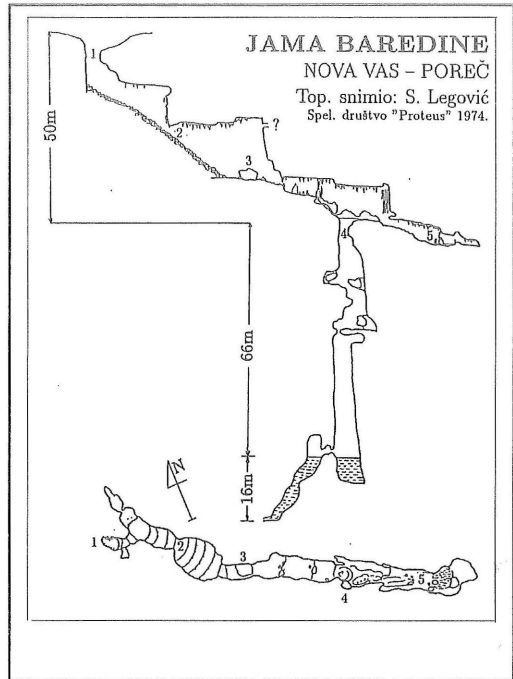
Foto: Baredine

Istri. Jama Baredine, zaštićena je kao geomorfološki spomenik prirode (kao i još dvije u blizini), nalazi se 800 m sjeverno od sela Nova Vas. Ulaz je na 117 m nadmorske visine, lijevkastog oblika, promjera 5 m, a dubine 8 m nakon čega se u smjeru JI nastavlja kosi špiljski kanal. Nalazi se na završenom terenu među obradivim površinama zemlje crvenice. Za posjet turista jama je otvorena na vrlo originalan način. Prvotno je, naime, (mjeseć dana u ljetnoj sezoni 1994. g.) obilazak poluuređene jame nazvan "speleoavantura" jer su posjetitelji prilikom ulaska dobivali osnovnu speleološku opremu: kacigu, acetiLensku svjetiljku, kabanicu i čizme. Kako se jama nalazi na privatnom terenu inače vrlo zaslužnog speleologa Silvia Legovića, on je pronašao način da uz manja ulaganja jamu

prikaže zainteresiranim posjetiteljima. To su oni odlično prihvatili jer su se na taj način sasvim uživali u ulogu speleologa, pa je doživljaj bio još potpuniji. Najveći dio prihoda uložen je u uređenje staze i rasvjete jame, pa je tako, nakon požrtvornog rada Silvija i njegove djevojke Daje tijekom cijele zime, novu sezonu jama dočekala u drugom izdanju. Cijelim putem, počevši od ulaznog otvora do kraja turističkog dijela, postavljene su željezne stube sa rukohvatom, a provedena je i električna rasvjeta. Jama je postala lakše prohodna i dostupna većem broju ljudi, a i cijena je smanjena s 50 na 35 kn (jer je speleološka oprema postala nepotrebna). Ipak, prošlogodišnji posjetitelji koji sada opet dolaze, ponovno žele kompletnu speleološku opremu.

Jama je poznata još od davnina, kada su ratari s obližnjih oranica u nju ubacivali kamenje koje im je smetalo. Tako je ulazni dio bio vrlo sužen, gotovo zatrpan. Prva istraživanja tršćanskih speleologa počela su 1926. g. kad su uspjeli prodrijeti do 80 m. Tek 1974. g. porečki su speleolozi doprijeli do "dna" tj. do dva podzemna jezera na dubini od -116 m. Do njih se dolazi kroz grotlo širine 4, a dubine 66 m; nalaze se u razini mora, a s većim kišama njihov nivo poraste i za 20 m. Prosječna dubina iznosi 16 m. U sklopu snimanja dokumentarnog filma za mađarsku televiziju listopada 1995, organizirano je ronjenje u drugom, još neistraženom jezeru koje se koso spušta i završava uskom i za čovjeka neprolaznom pukotinom. Iako jama danas ne djeluje kao ponor, ipak se za obilnijih padalina voda slijeva prema ulazu i nastavlja teći kroz sve kanale. Radi istraživanja počelo se kopati nataloženu zemlju u zadnjoj dvorani turističkog kanala na dubini 60 m od ulaza.

U jami Baredine nađeni su i ostaci predantičke lončarije. Kako iz tog vremena ne postoje pisani podaci, vjeruje se da je čovjek (čije su kosti također nađene) ostavljao tu svoje posude radi skupljanja vode. Arheolozi misle da nalazi keramike pripadaju razdoblju od oko 2000 godina prije Krista, a izloženi su u vitrini podno ulaza. Turistički dio, duljine 150 m, sastoji se od pet dvorana, a putem nalazimo na razne zanimljivosti životinjskog svijeta i sigastih ukrasa. Jama je iznimno bogata stalagmitima i stalaktitima počevši od siga izgledom nalik na kosi toranj u Pisi, slonovu surlu i

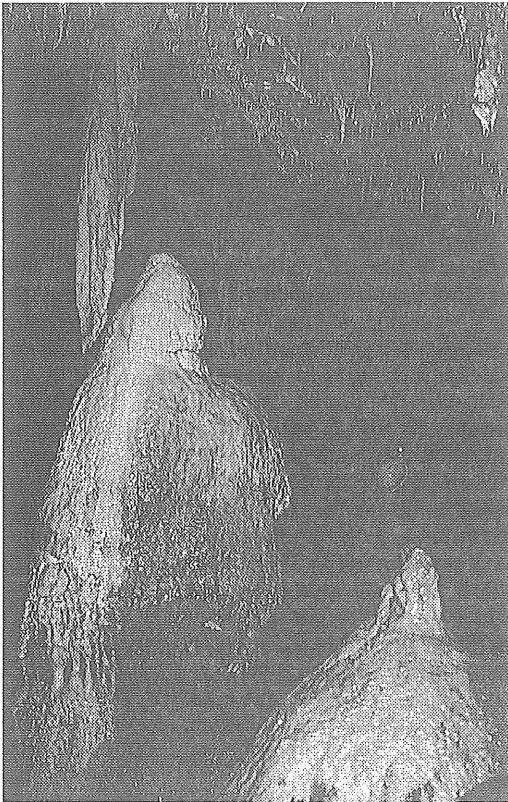
čovječji profil, preko posebno atraktivnih zavjesa visine 10 m u najvećoj dvorani, sve do vrlo realističnog kipa Bogorodice u zadnjoj dvorani. U njoj se našao i snješko-lučonoša, koji je postao zaštitnim znakom ove špilje zbog vrlo brzog rasta: 1 cm za 1 godinu! Nalazimo i brojne heliktite, kamenice, vrlo lijep crveni kristal te tzv. parazitske kristale koji izgledaju kao grude snijega na crvenoj sigi iz koje su nastali prekrizacijom. Dobro se vide i gotovo vodoravno položeni slojevi krednog vapnenca (starosti oko 100 milijuna godina) u kojem je voda, tražeći prolaz, izdubila ovaj prostor. Debljina slojeva iznosi 1 do 1,5 m, a ukošeni su blago prema moru. Putem nailazimo na žabe, gušterice, špiljske kukce, šišmiše, a u vodi i sitne račiće Nipharguse te endemske čovječje ribice, koje od svih turistički uređenih špilja u Hrvatskoj možemo vidjeti samo ovdje. Temperatura se kreće između 13 i 14°C.

Za posjetitelje je jama Baredine službeno otvorena od 1.5.1995. godine. Od X do IV mjeseca može se obići svaki dan uz pratnju vodiča u 10 h, a nedjeljom i blagdanom od 10 do 15 sati.

Tijekom sezone (V - IX mjesec) obilasci su svaki dan od 10 do 18 sati.

Razgledavanje traje 40 min. Cijena za odrasle je 35 kn, za djecu 25 kn, uz popust za skupine. Ispred ulaza stoji pano s većim brojem atraktivnih fotografija i nacrtom jame, a u pripremi je i tiskanje prospekata i razglednica.

I na kraju, čestitke Silviju i Daji na uspjelom pokušaju otkrivanja i približavanja podzemnog dijela "lijepe naše" širem krugu ljudi, uz želje za ostvarenjem daljnjih planova. Ujedno, nadamo se da će to poslužiti i kao poticaj ostalim speleolozima i turističkim radnicima za uređenje i otvaranje još kojeg podzemnog prostora Istre uz, naravno, obvezatnu zaštitu tih neponovljivih prirodnih ljepota i vrijednosti.

"Snješko lučonoša"
"Snowman torch-holder"

Foto: Baredine

BAREDINE CAVE NEAR POREČ

by Vlasta Dečak

The largest Croatian peninsula, Istria, is the typical karst area with numerous speleological features which are of different characteristics in each of its three parts; the "white", the "grey" and the "red" Istria. In the coastal zone or the "red Istria", numerous small caves and pits occur, rich in dripstone of characteristic red colore. One of such caves is the Baredine cave - the first touristic speleological site in Istria.

The cave is located 7 km away from Poreč on the private property of the longtime successful speleologist Silvio Legović, and it is protected as the geomorphological monument. The pit-entrance, 117 m a.s.l., with metal ladders leads to the touristic part of the cave that continues horizontally for about 150 m down to the depth of 60 m. The cave has five chambers and from one of them a vertical shaft leads down to the depth of 116 m where the cave ends with two underground lakes.

In 1994 the partly adapted cave was open to visitors with organized tours called SpeleoAdventure because speleo-equipment had to be used. In 1995, after additional adaptation and electrification, the cave was officially opened and is now easily accessible. The cave originated in limestone and is known from long ago. It has been explored for the first time by Italian speleologists from Trieste in 1926 (down to 80 m), and in 1974 speleologists from Poreč reached its bottom. It is very rich in cave decorations, with very special 10 m curtains and a stalactite and a stalagmite growing for 1 cm per year found in the last chamber. The Baredine cave is the only touristic cave in Croatia where one can see the endemic *Proteus*.

It is possible to take a guided tour through the cave every day at 10 am, and on Sundays and holidays between 10 am and 3 pm from October through April, and 10 am to 6 pm from May through September.